

“Ο ΤΟΠΑΖ”

Τοῦ ΜΑΡΣΕΛ ΠΑΝΙΟΛ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ

Τὰ ὠραῖα ἔργα δὲν γερνοῦν. Πέρασαν τριάντα κιόλας χρόνια ἀφ’ ὅτου πρωτοπαίχθηκε ὁ «Τοπάζ» καὶ τὴν κωμωδία αὐτὴ ποὺ ξεχειλίζει ἀπὸ πικρία καὶ ποὺ εἶναι μιὰ καυστικώτατη σάτυρα τὴν ἀκούμε μὲ τὸ πιὸ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον. Γύρω ἀπὸ ἓνα πολὺ ἀπλό θέμα ἐπλέξε τὸ ἔργο τοῦ αὐτοῦ ὁ Πανιόλ: τὴν βαθμιαία προσαρμογὴ ἑνὸς τίμιου ἀνθρώπου στὰ σύγχρονα ἥθη. Ὁ τίμιος αὐτὸς ἄνθρωπος ποὺ σιγὰ-σιγὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἠθικὴ... νάρκη τοῦ τὸν κατέχει, εἶναι ὁ Τοπάζ, ἓνας ἄσημος δειλὸς δάσκαλος σὲ ἰδιωτικὸ σχολεῖο ποὺ μόνον ὁδηγὸς στὶς πράξεις τοῦ ἔχει τὴ συνείδηση καὶ ποὺ γιὰ τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν στέργει, σὲ ὠρισμένη περίπτωσι, νὰ φανῇ ἐλαστικός, διώχνεται ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Τὸ πάθημα αὐτὸ δὲν κλονίζει τὴν ἠθικὴ φύσιν τοῦ. Εἰς ἀποκορυφωτικὴν νὰ μένη ἀγνός, ἀπονήμευτος, τίμιος, ἀφίνει νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ ὄνομά του σὲ διάφορες δρώμικες ἐπιχειρήσεις, ὥσπου μιὰ μέρα «μπαίνει στὸ νόημα», καταλαβαίνει ὅτι μένοντα, τίμιος μέσα σὲ μιὰ κοινῶνιαν διεφθαρμένη, ποὺ δὲν ἀπακούει παρὰ μονάχα στὶς ἐπιταγὰς τοῦ πιὸ ὠμοῦ συμφέροντος, θὰ εἶναι πάντα «κορόϊδο», πάντα θῦμα καὶ ἀλάζξει τακτικῇ. Γίνεται καὶ αὐτὸς «ἐμπνέων», ἐξυπνότερος ἀπὸ ἐκείνους τοῦ τὸν ἐκμεταλλεύονταν καὶ φυσικὰ ἀρυσμδεύει.

Αὐτὴ τὴ βαθμιαία «προσγείωσις» τοῦ ἄσημου δασκαλάκου τὴν δείχνει, μέσα ἀπὸ διάφορα χαρακτηριστικὰ ἐπεισόδια, ἀριστοτεχνικὰ ὁ Πανιόλ. Αἰ μᾶς κάνει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή συμπαθητικὸν τὸν Τοπάζ. Ἀκόμα καὶ ὅταν μεταμορφώνεται δὲν γίνεται αντιπαθητικὸς ὁ ἥρωας τοῦ Πανιόλ, γιατί στὸ βάθος εἶναι, παρ’ ὅλη τὴν αἰσθητικὴ νίκη τοῦ, ἓνας ἡττημένος. Μὲ τὰ πολὺ βάναισες δυνάμεις, μὲ ὅλο τὸν σύγχρονον κόσμον θέλησε νὰ πολεμήσῃ καὶ φυσικὰ νικήθηκε, ἀναγκάστηκε νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν ἠθικὴν. Ὅπως νικιοῦνται κάθε μέρα καὶ χιλιάδες ἄλλοι καὶ ἑκατομμύρια ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅπως νικιέται καὶ ὁ τελευταῖος ἐντιμὸς φίλος τοῦ Τοπάζ ποὺ ἀποφασίζει καὶ αὐτὸς νὰ «προσγειωθῇ» μπαίνοντας ὡς «εἰδικαίτερός» του, τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρώην δασκαλάκου.

Ἔχει παιχθῇ, καθὼς θυμίζει ἐκλεκτὸς συνάδελφος, ἀπὸ πολλοὺς ἑλληνες κωμικοὺς ὁ «Τοπάζ» ἀπὸ τὸν Λεπενιώτη, τὸν Ἀργυρόπουλο, τὸν Λογοθετίδη, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μίμης Φωφόπουλος, πρὶν ἀπὸ χρόνια, εἶχε πρωταγωνιστήσῃ στὸ ἔργο. Τώρα πρωταγωνιστεῖ πάλιν, ὅχι μὲ ὅση ἐπιτυχία ὅση περιμέναμε ἴσως, ἱκανοποιητικῶς. Εἶναι ὁ δασκαλάκος, ὁ ἀγνός καὶ τίμιος, ποὺ φαντάσθηκε ὁ Πανιόλ, καὶ εἶναι, στὸ τέλος τοῦ ἔργου, καὶ ὁ Τοπάζ ποὺ «ἀνένηψε», ἀλλ’ ὅχι μὲ ὅλους τοὺς τόνους καὶ μὲ ὅλες τὶς ἀποχρώσεις ποὺ αἰσθανόμαστε ὅτι ἔλαλε στὸ πρόσωπό του αὐτό, τὸ πιὸ ἐξιδιαιτερωμένον ἀπὸ ὅσα ἔπλασε ὁ Πανιόλ. Ἡ Ἄννα Κυριακοῦ ἐρμηνεύει μὲ χάρη τὸν ρόλον τῆς Σούζης. Μπριόζικος ὁ κ. Λιανέλλος ὡς διευθυντὴς σχολείου. Μὲ πρῖον ἐπίσης κρατοῦν τοὺς ρόλους τῶν ἡ Δέσποινα Νικολαΐδου (Ἑρνεστίνα), ἡ Μαρίκα Νέζερ (βαρώνη), ὁ Γερικλὴς Χριστοφορίδης (Λωρὰν), ὁ Χριστοφορίδης (Ροζέ), ὁ Σπύρος Ὀλύμπιος («Ἐνας κύριος»). Γενικὰ σκηνοθέτης —κ. Πέλος Κατσέλης— παρατὰ τὴν παράστασιν σ’ ἓνα σωστὸ ὄνομα.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ